

Gebiedsbeschrijving

Deze wandeling voert door een bos dat zijn naam Dennenheuvel nog steeds eer aan doet want er zijn veel naaldbomen en heuveltjes met verspreid loofbomen. Bij het bosbeheer geeft men voorrang aan loofhout, waardoor een meer gevarieerd bos ontstaat met meer dier- en plantensoorten.

De wandeling voert langs een sprengkop van de Zwaanspreng. Deze spreng is gegraven in 1867 om het Apeldoorns kanaal van water te voorzien. Tegenwoordig wordt de Zwaanspreng, die in 1989 en 2007 is gerestaureerd, door Waterschap Vallei en Veluwe onderhouden om haar natuur- en cultuurhistorische waarde.

Geschiedenis

Dennenheuvel behoorde tot in de 19de eeuw bij een marke, gemeenschappelijke landbouwgronden, die Engelandertolt en Bruggelen heette. Tot die tijd was het waarschijnlijk woeste grond met heide en struiken. De begroeide stuifduinen op Dennenheuvel herinneren aan de tijd vanaf de Middeleeuwen tot de 19de eeuw, toen de Veluwe bestond uit zandverstuivingen en heidevelden.

Toen de Amsterdamse tabakshandelaar Ten Sijthoff in 1900 het landhuis Dennenheuvel met de heidegrond erbij kocht, waren de oude tijden voorbij dat de schapen de heide in stand hielden en met hun schapenmest de zanderige akkers vruchtbaar hielden. Kunstmest was ondertussen uitgevonden en de heide was niet meer nodig. De Heidemij ontgon de heide, die toen plaats maakte voor landbouw en bos.

In de Tweede Wereldoorlog is er veel gekapt voor brandhout. Dit blijkt uit het feit dat veel bomen tussen 1940 en 1950 zijn aangeplant. In 1952 kocht een Enschedese textielabrikant het landgoed en verkocht het later door aan de gemeente Apeldoorn. Een groot deel kwam in handen van TNO en Philips terwijl ook voor de aanleg van de A1 een stuk verloren ging.

In 1984 werd een stuk verkocht om woningen te bouwen. Het landhuis en de bijbehorende boerderij het Zwaantje waren toen al afgebroken.

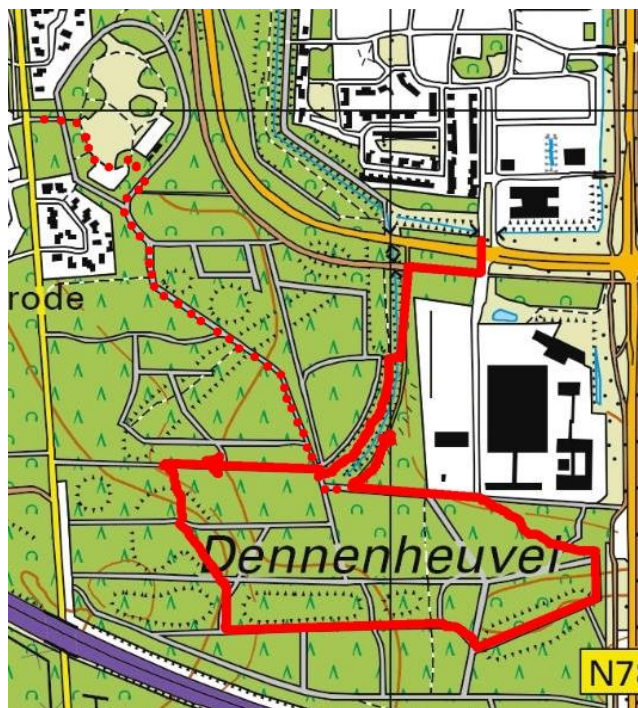
Over IVN Apeldoorn

IVN natuureducatie is een vereniging van vrijwilligers die mensen betreft bij hun (groene) leefomgeving, natuur, milieu en landschap. Zo'n 25.000 vrijwilligers zijn actief in 165 lokale afdelingen. Jaarlijks organiseren zij talloze excursies, cursussen, wandelingen en opleidingen. Door de laagdrempelige en educatieve activiteiten maakt een groot aantal mensen kennis met de natuur.

IVN Afdeling Apeldoorn organiseert activiteiten als excursies, fietstochten, cursussen, lezingen, landschapsonderhoud en voor jong en oud. Voor mensen die zelf op pad willen in de natuur, zijn er wandel- en fietsroutes gratis te downloaden. Meer informatie op www.ivn-apeldoorn.nl

Volg [ivn.apeldoorn](https://www.facebook.com/ivn.apeldoorn) ook op

Tip: Wandel ook het ommetje Winkewijert. Deze start op het parkeerterreintje aan de Zr. Meyboomlaan tegenover Randerode (zie stippellijn op de kaart).

Ommetje Dennenheuvel Een vergeten landgoed

Het begin- en eindpunt: inrit Ugchelen Buiten (bij Kadaster gebouw), Laan van Westenenk. Hier is parkeerruimte voor auto's.

Lengte: circa 3 km.

GPS: 52.179983, 5.959439

(versie 2021-01)

Iedereen doet het op z'n tijd... een ommetje maken. Lekker een frisse neus halen met collega's, (klein)kinderen, of gezellig bijkletsen met kennissen. Wandelen in het groen ontspant en is goed voor lijf en leden. IVN Apeldoorn deelt graag leuke en leerzame natuurweetjes met u. Wandel dit ommetje en ontdek het vergeten landgoed Dennenheuvel.

IVN Natuureducatie verbindt mens en natuur. We laten jong en oud beleven hoe leuk, gezond én belangrijk natuur is.

Ommetje Dennenheuvel

Een vergeten landgoed

Steek vanaf het startpunt de Laan van Westenenk over en loop rechtsaf over het fietspad tot een groene metalen draaihek. Ga daar het pad in aan de linkerkant van de spreng, tot aan het bruggetje. Steek het bruggetje over en ga meteen linksaf, langs de andere kant van de spreng. Ga aan het einde op de vijfsprong, met de klok mee gerekend, het (brede) derde pad van links in.

Langs dit pad staan hoge Douglassparren. De Douglas herken je aan de kegels met de uitstekende slipjes en de citrusgeur van de naalden. Zaden van deze spar zijn in 1827 door de Schotse zadenverzamelaar David Douglas vanuit Noord-Amerika naar Europa gebracht. De boom is in verschillende Europese landen een belangrijke houtleverancier.

Vooraf in de herfst zijn er links en rechts van dit pad, maar eigenlijk ook langs de hele route, veel verschillende soorten paddenstoelen te vinden.

Ga bij het tweede pad linksaf. Over de heuvel bij einde pad, linksaf. Bij splitsing omhoog en bij eerste pad rechtsaf, langs monumentale Douglassparren. Bij einde links en direct rechtsaf en omhoog. Bij einde pad linksaf.

De heuvel hier zijn zogenaamde stuifheuvelds, ontstaan in de tijd dat het zand nog vrij spel had op de Veluwe, tot aan het eind van de 19de eeuw. Dit was een gevolg van eeuwenlang uitputtend gebruik van de grond. Een eindje verder is rechts een bosje met lariksen. Deze naaldbomen zijn te herkennen aan de naalden die met vele tegelijk in een kokertje op de tak zitten. In de herfst verkleuren de naalden oranjegeel waarna de lariks als enige naaldboom haar naalden in de winter verliest.

Het pad buigt aan het einde naar rechts. Blijf op de viersprong rechts aanhouden het licht stijgende pad op. Direct daarna, bij het bordje Ruiterspad, linksaf.

Direct links aan het begin van het paadje staan een paar sparren die oorspronkelijk niet in Nederland voorkomen. Het zijn Westelijke hemlocksparren, te herkennen aan de meestal hangende toppen. Opvallend zijn de kleine zachte, verspreid omhoog en omlaag gerichte naalden, die groen van boven en licht van onderen zijn. Deze sparren zijn vanuit Noord-Amerika ingevoerd om hun sierwaarde. Rechts staan varens die als veren uit een punt in de bodem spruiten.

Dit zijn brede stekelvarens. Varens planten zich voort met sporen in plaats van zaden. De bruine sporendoosjes zitten op de achterkant van de bladeren. De brede stekelvaren is een van de grootste varens van Nederland. Op de bladpunt heeft de plant stekeltjes, vandaar de naam. Zij komt voor op een zure en vochtige bosbodem. In de winter sterft ze af.

Paddenstoelen

Het hele jaar door en vooral de herfst zijn er in dit bos paddenstoelen te zien. Let eens op hoeveel vormen, kleuren en afmetingen je tegenkomt. Vele hebben een hoed op een steel, maar er zijn ook schijfvormige en bolvormige paddenstoelen. Sommige groeien op de bodem en andere op hout. Andere staan alleen terwijl er ook hele bundels of groepen te vinden zijn.

De eigenlijke plant van een paddenstoel is meestal onzichtbaar onder de grond: zij bestaat uit een massa fijne draden die voedsel opnemen, de zogenaamde zwamvlok of mycelium. Paddenstoelen hebben geen bladgroen en daarom zijn ze afhankelijk van groene planten voor hun energievoorziening (suikers). Ze halen hun voedsel uit dode of levende planten, of ze leven samen met een boom, waarvan beide voordeel hebben.

De paddenstoel die je ziet is de vrucht, zoals de appel aan de appelboom. Onder de hoed worden de sporen gevormd voor de voortplanting. Paddenstoelen spelen een belangrijke rol in de kringloop van de natuur.

Blijf het paadje volgen dat net over het hoogste punt naar links afbuigt.

Hier staan Amerikaanse eiken. De Amerikaanse eik komt oorspronkelijk uit het oosten van Canada en het Noordoosten van de VS en is veel als laanboom aangeplant

vanwege zijn mooie herfstkleuren van geel tot intens rood. Na de Tweede Wereldoorlog werd hij geplant als eerbetoon aan de Amerikanen. De boom met de kenmerkende grote bladeren en eikels heeft een groot aanpassingsvermogen.

Vervolg dit pad dat naar links afbuigt en breder wordt.

Dit is een smalle laan met zomereiken en herinnert aan de tijd dat het hier een landgoed was. Ook opvallend zijn links de begroeide stuifduinen. Kijk ongeveer halverwege deze eikenlaan eens omhoog en zie hoe de grote bonte specht in een Amerikaanse eik nestgaten heeft gemaakt. De grote bonte specht is te herkennen aan het zwart-witte verenpak. Hij laat zich horen door een snelle luide roffel op een boomtak of door zijn luide alarmroep tsjik - tsjik. Deze vogel leeft van insecten die hij achter en tussen de boomschors vindt. Hij broedt in een nestholte die in een boom wordt uitgehakt.

Het pad buigt op een schuine kruising naar rechts (richting hek). Ga bij het einde (bordje Ruiterspad) linksaf, het brede pad in (parallel aan het hek).

Een eindje verder, rechts in de diepte, is een zogenaamde sprengkop. Een gegraven bron waar het grondwater wordt bereikt. Van de kop voert een eveneens gegraven waterloop naar zijn bestemming, meestal een watermolen. In dit geval, van de in 1867 gegraven Zwaanspreng, is de bestemming de watervoorziening van het Apeldoorns Kanaal.

Loop aan de rechterkant langs de spreng tot aan het fietspad.

TIP: Wilt u ook het Ommetje Winkewijert lopen, ga dan schuin rechts (via roze pijlen van Apeldoorn te Voet. Bij paardenbak het asfaltpad naar links dan links de parkeerplaats en startpunt. Zie ook de stippellijn op de kaart naar het beginpunt)

Aan deze kant van de spreng is te zien dat het water rood gekleurd kan zijn. Dit verschijnsel wordt op de Veluwe rodolm genoemd. Het (rodolmwater) ontstaat doordat er ijzer in de bodem aanwezig is in de vorm van huidjes om de zandkorrels. In het uit de sprengkoppen tredende grondwater is dit ijzer in een bepaalde verbinding opgelost. Door contact met luchtzuurstof in het stromende water, ontstaat een nieuwe ijzerverbinding, die onoplosbaar is en als bruine vlokke massa neerslaat. Ter plekke krijgen het beekwater en de bodem de kenmerkende roodbruine kleur.

Ga op het fietspad rechtsaf, terug naar het beginpunt.